

TÁC ĐỘNG CỦA CẤU TRÚC SỞ HỮU ĐẾN CHẤT LƯỢNG LỢI NHUẬN TẠI CÁC NGÂN HÀNG NIÊM YẾT Ở VIỆT NAM

Phạm Thị Thúy Hằng¹, Lê Thị Thùy Trang¹, Trần Thị Huyền Trang¹, Phạm Thị Thu Quanh¹
 Ngày nhận bài: 03/4/2022; Ngày phản biện thông qua: 19/5/2022; Ngày duyệt đăng: 31/5/2022

TÓM TẮT

Nghiên cứu này phân tích dữ liệu được thu thập từ báo cáo tài chính và báo cáo thường niên của 17 Ngân hàng thương mại cổ phần (TMCP) niêm yết trong giai đoạn 2011 - 2020 dựa trên mô hình nghiên cứu của M.D. Tran and N.H. Dang (2021). Kết quả nghiên cứu cho thấy sở hữu cá nhân trong nước làm tăng chất lượng lợi nhuận, trong khi sở hữu tổ chức trong nước và sở hữu nước ngoài có tác động ngược lại. Ngoài ra, nghiên cứu còn tìm ra bằng chứng sở hữu nhà nước làm giảm chất lượng lợi nhuận. Kết quả trên có thể được giải thích tốt bằng việc ứng dụng thuyết đại diện và giải thiết bất cân xứng thông tin. Nghiên cứu được kỳ vọng đem lại nhiều hàm ý chính sách cho nhà quản trị và nhà hoạch định chính sách trong việc đảm bảo tính minh bạch, công khai của báo cáo tài chính trong ngành ngân hàng.

Từ khóa: *cấu trúc sở hữu, chất lượng lợi nhuận, ngân hàng thương mại cổ phần.*

1. MỞ ĐẦU

Trong các thông tin báo cáo tài chính, lợi nhuận là chỉ tiêu được quan tâm hàng đầu (Huỳnh Lợi, 2010). Tuy nhiên trong quá trình vận hành doanh nghiệp hoặc ngân hàng, lợi nhuận đôi khi bị điều chỉnh và phản ánh không chính xác kết quả mà hoạt động kinh doanh mang lại. Từ đó làm ảnh hưởng đến quyết định của người sử dụng thông tin báo cáo tài chính (Nguyễn Thị Ngọc Trang và Bùi Kim Phương, 2020). Vì vậy, từ lâu vấn đề về chất lượng lợi nhuận luôn là chủ đề được nhiều nhà nghiên cứu quan tâm (Đặng Ngọc Hùng và cộng sự, 2019). Tuy nhiên, số lượng nghiên cứu về chất lượng lợi nhuận riêng với ngành ngân hàng tại Việt Nam còn khá khiêm tốn. Trong khi, đây là ngành có vai trò quan trọng trong dẫn dắt nền kinh tế trên toàn thế giới nói chung và Việt Nam nói riêng.

Nghiên cứu thực tiễn đã chứng minh một trong những nguyên nhân làm giảm chất lượng lợi nhuận chính là hiện tượng bất cân xứng thông tin (V.J. Richardson, 2000, E.K. Ghani et al, 2017). Bất cân xứng thông tin được hiểu là tình trạng một bên có lợi thế về thông tin trong giao dịch kinh doanh, chẳng hạn nhà quản trị sẽ báo cáo thông tin kế toán mà có lợi cho bản thân họ do họ có lợi thế thông tin hơn nhóm cổ đông bên ngoài (W.R. Scott and P.C. O'Brien, 2003, M. Guadalupe and F. Pérez-González, 2006) Theo M.C. Jensen and W.H. Meckling (1976), mâu thuẫn lợi ích giữa nhà quản trị và cổ đông được xem là một trong những vấn đề đại diện (agency) nổi bật và sẽ dẫn đến hiện tượng bất cân xứng thông tin (information asymmetry) giữa hai nhóm lợi ích trên. Nhà quản trị sẽ quyết định hàm lượng thông tin chứa đựng trong các báo cáo tài chính, đặc biệt là lợi nhuận. Các nghiên cứu

tiền đề chỉ ra rằng quản trị doanh nghiệp hiệu quả và sự đa dạng hóa cấu trúc sở hữu giúp cải thiện chất lượng báo cáo tài chính thông qua việc giảm thiểu mâu thuẫn đại diện (agency conflicts) (R. La Porta et al, 2000, R. Morck et al, 1988, M. Firth et al, 2007). Tuy nhiên kết quả về tác động của cấu trúc sở hữu đến chất lượng lợi nhuận trên thế giới còn chưa thống nhất.

Sử dụng thước đo chất lượng lợi nhuận bằng chất lượng dồn tích được đề xuất bởi P.M. Dechow and I.D. Dichev (2002) và được ứng dụng trong nhiều nghiên cứu trong (Nguyễn Thị Ngọc Trang và Bùi Kim Phương, 2020) và ngoài nước (T.C. Hoang et al, 2019, S. Mouselli et al, 2013), nhóm tác giả đã tìm thấy sở hữu tư nhân trong nước tại các ngân hàng thương mại cổ phần làm gia tăng chất lượng lợi nhuận, trong khi điều ngược lại xảy ra với tác động của sở hữu tổ chức trong nước và sở hữu nước ngoài. Nghiên cứu chứng minh được sở hữu nhà nước có tác dụng nghịch chiều đến chất lượng lợi nhuận tại các ngân hàng. Kết quả trên kỳ vọng mang lại bằng chứng thực tiễn của tầm quan trọng của cơ cấu sở hữu đối với chất lượng lợi nhuận tại các ngân hàng thương mại cổ phần của Việt Nam và mang lại nhiều hàm ý chính sách để nâng cao chất lượng lợi nhuận.

2. MỤC TIÊU, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Mục tiêu nghiên cứu

Hệ thống hóa các vấn đề lý luận về cấu trúc sở hữu và chất lượng lợi nhuận của các ngân hàng thương mại cổ phần niêm yết tại Việt Nam.

Nghiên cứu tác động của cấu trúc sở hữu đến chất lượng lợi nhuận của các ngân hàng thương

¹Khoa Tài chính-Ngân hàng và Quản trị Kinh doanh, Đại học Quy Nhơn;

Tác giả liên hệ: Phạm Thị Thúy Hằng; ĐT: 0906401889; Email: phamthithuyhang@qnu.edu.vn.